Steiniger
law firm

GDPR - Časť 2: Pôsobnosť nariadenia

JUDr. **Ondrej Zimen**

Senior Associate / Koncipient

00421 948 589 666
o.zimen@steiniger.org

Ustanovenia upravujúce pôsobnosť tradične na začiatku znenia právnej normy určujú rozsah jej aplikácie na konkrétne právne vzťahy, pričom sa vychádza z viacerých faktorov ako sú subjekty zasiahnuté danou právnou úpravou (osobná pôsobnosť), teritorialita (územná pôsobnosť), čas (časová pôsobnosť) a napokon vecná pôsobnosť, ktorá najviac ovplyvňuje relevantné právne vzťahy z hľadiska ich materiálnej (obsahovej) stránky.

Pôsobnosť právnej normy býva z hľadiska precizovania toho, čo má byť zasiahnuté a naopak nemá byť zasiahnuté doplnená aj ustanoveniami, ktoré upravujú pozitívnu pôsobnosť (na čo sa GDPR vzťahuje), ako aj negatívnu pôsobnosť (na čo sa GDPR nevzťahuje). Z hľadiska zachovania tradičného rozdeľovanie pôsobnosti právnej normy na vyššie uvedené faktory, ktoré nás učí už právna teória v prvom ročníku právnických fakúlt, tomu prispôsobíme aj nasledujúci výklad vysvetľujúci pôsobnosť GDPR. Pôsobnosť GDPR bude založená v konkrétnom prípade vtedy, ak budú splnené predpoklady pozitívnej vecnej pôsobnosti, osobnej pôsobnosti a časovej pôsobnosti a zároveň budú vylúčené dôvody na aplikáciu negatívnej pôsobnosti.

Okrem týchto tradičných faktorov je tiež potrebné pri určovaní pôsobnosti zobrať do úvahy aj „sesterské“ sekundárne akty Európskeho práva, ktoré GDPR de facto budú sprevádzať do jeho aplikačného života – konkrétne ide o dve akty sekundárneho práva EÚ, a to Smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov a o zrušení rámcového rozhodnutia Rady 2008/977/SVV (ďalej len ako „Policajná smernica o ochrane osobných údajov“) a Nariadenie, resp. aktuálne stále ešte len návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) týkajúcich sa ochrany súkromného života a osobných údajov v elektronickej komunikácii a o zrušení smernice 2002/58/ES (Nariadenie o súkromí a elektronických komunikáciách), ktorých účinnosť sa plánuje tiež ku dňu účinnosti GDPR, a to 25. mája 2018. Medzi uvedenými aktmi EÚ a GDPR je založený vzťah špeciality, takže GDPR sa nebude uplatňovať, ak bude existovať iná konkrétna špeciálna úprava. Inak povedané bude treba zohľadňovať princíp lex specialis derogat legi generali, to znamená, že tam kde existuje špeciálna úprava stanovená v Policajnej smernici o ochrane osobných údajov alebo v Nariadení o súkromí a elektronických komunikáciách nebude možno použiť všeobecnú úpravu GDPR.

Možnosť ovplyvniť pôsobnosť GDPR na národnej úrovni

GDPR, ako nariadenie EÚ, bude mať priamy účinok v členských štátoch bez požiadavky prijatia vykonávacích právnych predpisov. Avšak, viaceré ustanovenia GDPR umožňujú členským štátom, aby schvaľovali právne predpisy v oblasti ochrany údajov na národnej úrovni s cieľom lepšie prispôsobiť GDPR národnému právnemu prostrediu. To zahŕňa hlavne prípady, kde je žiaduce spracovať osobné údaje v súlade so zákonnou povinnosťou, vo vzťahu k verejnému záujmu, pri prístupe k úradným dokumentom alebo ak sa spracúvanie vykonáva orgánom s úradnými právomocami. Početné články GDPR takisto uvádzajú, že ich ustanovenia môžu byť ďalej upresnené alebo obmedzené právom členského štátu. Rovnako spracúvanie osobných údajov zamestnancov, či národného identifikačného čísla je ďalšou významnou oblasťou, kde môžu členské štáty prijať odlišné prístupy. Tieto fakty teoreticky predstavujú možnosť ako na národnej úrovni parciálne ovplyvniť vecnú pôsobnosť GDPR v konkrétnych záležitostiach, čo však musí GDPR vo svojom vlastnom znení pripúšťať.

Negatívna pôsobnosť

Je veľmi dôležitou časťou GDPR, pretože súvisiace ustanovenie článku 2 ods. 2 písm. a) až d) GDPR ustanovuje prípady predstavujúce absolútne vylúčenie pôsobnosti celého GDPR.

1 Činnosti, ktoré nepatria do pôsobnosti práva Únie

Tento dôvod bližšie vysvetľuje úvodné ustanovenie č. 16 GDPR, ktoré hovorí, že GDPR sa „nevzťahuje na otázky ochrany základných práv a slobôd ani na voľný tok osobných údajov týkajúcich sa činností, ktoré nepatria do pôsobnosti práva Únie, ako sú činnosti týkajúce sa národnej bezpečnosti."

Do pôsobnosti práva EÚ patrí viacero výlučných právomocí zasahujúcich oblasti ako sú colná únia, spoločná obchodná politika, menová politika eurozóny, či pravidlá hospodárskej súťaže na vnútornom trhu EÚ, ale aj spoločné právomoci EÚ a členských štátov (napr. sociálna politika, životné prostredie, ochrana spotrebiteľa atď.) a tiež tzv. podporné, koordinačné a doplňujúce právomoci EÚ (napr. priemysel, kultúra, vzdelávanie, cestovných ruch atď.). Do pôsobnosti práva EÚ nepatria zostatkové právomoci členských štátov, i.e. právomoci členských štátov, ktoré neboli zakladajúcimi zmluvami (Zmluva o EÚ a Zmluva o fungovaní EÚ) prenesené na EÚ. Podľa článku 5 ods. 2 konsolidovaného znenia Zmluvy o EÚ: „Podľa zásady prenesenia právomocí Únia koná len v medziach právomocí, ktoré na ňu preniesli členské štáty v zmluvách na dosiahnutie cieľov v nich vymedzených. Právomoci, ktoré na Úniu neboli v zmluvách prenesené, zostávajú právomocami členských štátov."

Podľa článku 4 ods. 2 konsolidovaného znenia Zmluvy o EÚ: „Únia rešpektuje rovnosť členských štátov pred zmluvami, ako aj ich národnú identitu, obsiahnutú v ich základných politických a ústavných systémoch vrátane regionálnych a miestnych samospráv. Rešpektuje ich základné štátne funkcie, najmä zabezpečovanie územnej celistvosti štátu, udržiavanie verejného poriadku a zabezpečovanie národnej bezpečnosti. Predovšetkým národná bezpečnosť ostáva vo výlučnej zodpovednosti každého členského štátu."

Na základe vyššie uvedeného je možné skonštatovať, že článok 2 ods. 2 písm. a) GDPR spôsobuje nemožnosť aplikácie právnej úpravy GDPR na spracúvanie osobných údajov, ktoré je nevyhnutné realizovať na úrovni členského štátu pri dosahovaní národnej bezpečnosti, príp. pri iných činnostiach spojených s nevyhnutnosťou spracúvania osobných údajov pri realizácii iných výlučných zostatkových právomocí členského štátu EÚ, ktoré sú na základe primárneho práva EÚ, resp. zakladajúcich zmlúv zverené do výlučnej pôsobnosti členských štátov (napr. daňová politika, národná bezpečnosť) alebo členského štátu, ktorý si vyjednal s EÚ výnimky ako napr. Dánsko, ktoré sa po prijatí tzv. Edinburgskej dohody a následnom úspešnom referende z roku 1993 nezúčastňovalo na monetárnej únii, spoločnej bezpečnostnej a obrannej politike, politikách v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí ani na opatreniach súvisiacich s občianstvom EÚ.

2 Spracúvanie osobných údajov členskými štátmi pri výkone činností spojených so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ

GDPR sa v zmysle článku 2 ods. 2 písm. b) GDPR nevzťahuje na spracúvanie osobných údajov členskými štátmi pri vykonávaní činností v súvislosti so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou Únie (i.e. v rozsahu osobitných ustanovení o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike podľa kapitoly 2 hlavy V Zmluvy o EÚ).

Podľa článku 39 konsolidovaného znenia Zmluvy o EÚ, ktorý je zaradený do osobitných ustanovení o spoločnej a zahraničnej bezpečnostnej politike EÚ stanovuje, že: „V súlade s článkom 16 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a odchylne od jeho odseku 2 Rada prijme rozhodnutie ustanovujúce pravidlá, ktoré sa vzťahujú na ochranu fyzických osôb, pokiaľ ide o spracúvanie osobných údajov členskými štátmi pri výkone činností, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti tejto kapitoly, a pravidlá, ktoré sa vzťahujú na voľný pohyb takýchto údajov. Dodržiavanie týchto pravidiel podlieha kontrole nezávislých orgánov."

V podstate ide o zdanlivý prejav antagonizmu a chaosu, ktorý býva nezriedka prítomný v Európskom práve. Na jednej strane je priamo v primárnom európskom práve (Zmluva o EÚ) požiadavka na aplikáciu ochrany osobných údajov a jej kontrolu zo strany nezávislých orgánov (DPA) a na druhej strane máme zase sekundárne európske právo (GDPR), ktoré znemožňuje túto aplikáciu v dôsledku dôvodu na aplikáciu negatívnej pôsobnosti podľa článku 2 ods. 2 písm. b) GDPR. Avšak ide o antagonizmus zdanlivý, keďže táto špecifická oblasť (spracúvanie osobných údajov nevyhnutné na výkon činností spojených so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ) by mala byť na základe článku 39 konsolidovaného znenia Zmluvy o EÚ upravená samostatným aktom Európskej rady, resp. Rady EÚ, ktorým je (rámcové) rozhodnutie a nemala by sa na tieto prípady aplikovať všeobecná úprava GDPR. Takýmto rámcovým rozhodnutím Rady (EÚ) je aktuálne rámcové rozhodnutie 2008/977/SVV z 27. novembra 2008 o ochrane osobných údajov spracúvaných v rámci policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach. Rámcové rozhodnutie sa vzťahuje iba na policajné a justičné údaje, ktoré sú predmetom výmeny medzi členskými štátmi, orgánmi a pridruženými systémami EÚ, a nevzťahuje sa na vnútroštátne údaje a malo by byť zrušené k účinnosti tzv. Policajnej smernice o ochrane osobných údajov v máji 2018, ktorá toto rámcové rozhodnutie nahradí. Otázkou teda je, či je v súlade s primárnym právom (článok 39 konsolidovaného znenia Zmluvy o EÚ), ktoré vyžaduje úpravu ochrany osobných údajov v rámci spoločnej zahraničnej bezpečnostnej politiky formou právneho nástroja, ktorým je (rámcové) rozhodnutie Rady skutočnosť, že bude na úpravu tejto oblasti použitý iný právny nástroj, a to Policajná smernica o ochrane osobných údajov. Táto právna otázka nás môže viesť do hlbokej akademickej debaty, ktorá by určite priniesla viacero možných pohľadov na tento právny stav. Podstatné však je že, firiem, ktoré spracúvajú osobné údaje v bežnej obchodnej praxi sa toto ustanovenie nijako nedotýka, a preto sa nebudeme tejto otázke viac hlbšie venovať.

3 Spracúvanie osobných údajov inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami EÚ

Vzhľadom na skutočnosť, že inštitucionálny aparát Európskej únie si vytvoril v minulosti vlastnú legislatívu upravujúcu ochranu osobných údajov ako aj vlastný dozorný orgán kontrolujúci tieto inštitúcie, tzv. EDPS – European Data Protection Supervisor (Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov) a zástupcovia Európskej komisie sedeli za vrchom stola pri rokovaniach o GDPR v Rade EÚ, tak sa podarilo presadiť, že GDPR sa nevzťahuje na spracúvanie osobných údajov, ktoré vykonáva byrokratický aparát EÚ "rozlezený" najmä po Bruseli, Štrasburgu a Luxemburgu.

Úvodné ustanovenie č. 17 GDPR však poskytuje vysvetlenie, že: „Na spracúvanie osobných údajov inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie sa vzťahuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 45/2001. Nariadenie (ES) č. 45/2001 a ostatné právne akty Únie, ktoré sa vzťahujú na takéto spracúvanie osobných údajov, by sa mali upraviť podľa zásad a pravidiel stanovených v tomto nariadení a uplatňovať so zreteľom na toto nariadenie. V záujme stanovenia silného a súdržného rámca ochrany údajov v Únii by po prijatí tohto nariadenia mali nasledovať potrebné úpravy nariadenia (ES) č. 45/2001, aby sa začali uplatňovať súčasne s týmto nariadením."

4 Výnimka domácich alebo osobných činností

GDPR sa v zmysle úvodného ustanovenia č. 18 „nevzťahuje na spracúvanie osobných údajov fyzickou osobou v priebehu výlučne osobnej alebo domácej činnosti, a teda bez spojenia s profesijnou alebo komerčnou činnosťou. Osobné alebo domáce činnosti by mohli zahŕňať korešpondenciu a uchovávanie adries či využívanie sociálnych sietí a online činnosti vykonávané v kontexte takýchto činností. Toto nariadenie sa však vzťahuje na prevádzkovateľov alebo sprostredkovateľov, ktorí poskytujú prostriedky na spracúvanie osobných údajov na takéto osobné alebo domáce činnosti."

Vyššie uvedené pomerne výstižné a zrozumiteľné vysvetlenie je možné ďalej rozviť na príklade využívania kamerového systému. Výnimka domácich alebo osobných činností spôsobuje úplnú nemožnosť aplikácie GDPR, čo znamená, že jednotlivec (nie prevádzkovateľ) využívajúci kamerový systém výlučne vo svojej osobnej alebo domácej sfére nebude mať postavenie prevádzkovateľa a nebude povinný plniť žiadne povinnosti ustanovené v GDPR. Využívanie kamier, resp. kamerového systému výlučne v intenciách osobnej alebo domácej činnosti znamená napr. vyhotovovanie súkromných obrazových alebo zvukovo-obrazových záznamov (videí) pre vlastnú potrebu (napr. svadobné video, video z dovolenky apod.) alebo monitorovanie súkromných priestorov jednotlivca, ktoré sú zabezpečené pred voľným pohybom verejnosti (napr. vnútorný perimeter oploteného súkromného pozemku). V tejto súvislosti je tiež vhodné poznamenať, že na základe rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C-212/13 František Ryneš vs. Úřad pro ochranu osobních údajů ČR už neexistujú žiadne pochybnosti o tom, že prevádzkovanie kamerového systému, ktorý je inštalovaný na rodinnom dome za účelom ochrany majetku, zdravia a života majiteľov domu, nemôže spadať pod výnimku výlučne domácich alebo osobných činností, ktorá existovala už aj v právnej úprave smernice 95/46/ES, ktorú nahradí GDPR.

Výnimka domácich alebo osobných činností sa zdá na prvý pohľad jasná. Avšak v aplikačnej praxi dozorných orgánov sa v minulosti už vyskytlo viacero prípadov, ktoré boli náročné na posúdenie možnosti aplikácie tejto výnimky spod pôsobnosti regulácie všeobecne záväznej regulácie ochrany osobných údajov, ktorá ostala zachovaná aj v GDPR. V súčasnosti s rozvojom digitálnej ekonomiky nemožno zužovať výnimku osobných a domácich činností len na zoznamy kontaktov v mobile, súkromné databázy v domácom PC, či domáce zložky súkromných osôb obsahujúce rôzne poistné zmluvy, lekárske záznamy, potvrdenia, diplomy apod. Dnes je potrebné zohľadniť aj to, že súkromná osoba môže mať vlastný blog, webovú stránku, či profil na sociálnej sieti, ktorý môže slúžiť výlučne na osobné (súkromné) účely, príp. môže využívať aj rôzne smart aplikácie (napr. sledovanie geolokalizácie členov svojej rodiny, či komunity).

Práve tieto nové formy spracúvania osobných údajov v intenciách výnimky domácich alebo osobných činností predstavujú zvýšené riziko pre exces (vybočenie) z jej rámca. Zoberme si nedávny príklad z praxe, keď známy politik zažaloval známeho "slniečkára", za to, že ho tento verejne označil za fašistu, pričom na svojom blogu, ktorý politik prezentuje ako svoj osobný blog zverejnil aj celé znenie predmetnej žaloby spoločne s osobnými údajmi žalovaného v rozsahu meno, priezvisko, adresa trvalého pobytu. Spadala táto spracovateľská operácia pod výnimku domácich alebo osobných činností alebo išlo o zverejnenie osobných údajov bez súhlasu dotknutej osoby? Je súčasťou výnimky domácich alebo osobných činností, keď skupina občianskych aktivistov, resp. nijako oficiálne nezdružených jednotlivcov využije sociálne siete (a osobné údaje registrovaných užívateľov) na rozpútanie kampane proti spoločnosti, o ktorej sú presvedčení, že sa podieľa na aktivitách poškodzujúcich životné prostredie?

Určenie objektívnych kritérií potrebných na rozlíšenie prítomnosti zložky osobných činností v konaní neformálnej skupiny, či osoby formálne konajúcej ako jednotlivec, ale fakticky konajúcej ako verejne politicky, príp. obchodne činná osoba od subjektu, ktorý cieľavedome v kontexte vopred vymedzeného účelu vykonáva aktivity, ktorých súčasťou je aj spracúvanie osobných údajov môže byť náročné. Pri takýchto nejasných prípadoch je vhodné použiť metodiku prevažujúcich faktorov na určenie alebo naopak na vylúčenie možnosti aplikácie výnimky domácich alebo osobných činností

prostredníctvom pomocných otázok, ktoré sformulovala Pracovná skupina zriadená podľa článku 29 smernice 95/46/ES (ďalej len ako „*WP 29*“) v nasledovnom znení:

- Sú osobné údaje šírené k neurčitému počtu osôb, skôr než k obmedzenému spoločenstvu priateľov, rodinných príslušníkov či známych?
- Ide o osobné údaje týkajúce sa jednotlivca, ku ktorému nemá žiadny osobný ani domáci vzťah osoba, ktorá tieto údaje využila (napr. zavesila na sociálnu sieť)?
- Naznačuje rozsah a frekvencia spracúvania osobných údajov charakter profesionálnej činnosti a/alebo činnosti vykonávanej na plný úväzok?
- Existujú dôkazy o tom, že spracúvanie osobných údajov vykonáva viacero osôb konajúcich kolektívne a organizovaným spôsobom?
- Je možný nepriaznivý vplyv na jednotlivcov, vrátane zásahu do ich súkromia?

V prípade, ak sa Vám podarí na väčšinu vyššie uvedených otázok odpovedať spôsobom „áno“, tak existuje silná pravdepodobnosť, že daný prípad bude predstavovať exces (vybočenie) z výnimky domácich alebo osobných činností a súvisiace spracúvanie osobných údajov by malo byť konfrontované s reguláciou GDPR.

5 Spracúvanie osobných údajov orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania, alebo výkonu trestných sankcií vrátane ochrany pred ohrozením verejnej bezpečnosti

Táto výnimka spod pôsobnosti GDPR pre tzv. law-enforcement účely zachováva kontinuitu so smernicou 95/46/ES, ktorá tiež vylučovala viaceré zo svojich ustanovení spod svojej pôsobnosti pre tieto prípady. Vzhľadom na to, že pre spracúvanie osobných údajov na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania plne pokrýva tzv. Policajná smernica o ochrane osobných údajov, ktorá sa začne aplikovať v rovnaký deň ako GDPR už nie je potrebné čiastočné vyňatie spod pôsobnosti konkrétne vybraných ustanovení, ale je možné vylúčiť celkovú pôsobnosť všetkých ustanovení GDPR na tieto prípady.

Výklad úvodného ustanovenia č. 19 GDPR dopĺňa vysvetlenie tohto dôvodu na aplikáciu negatívnej pôsobnosti GDPR nasledovne: „Členské štáty môžu poveriť príslušné orgány v zmysle smernice (EÚ) 2016/680 (Policajná smernica o ochrane osobných údajov) úlohami, ktoré nie sú nevyhnutne vykonávané na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií vrátane ochrany pred ohrozením verejnej bezpečnosti alebo predchádzania takémuto ohrozeniu, v dôsledku čoho spracúvanie osobných údajov na tieto iné účely, pokiaľ patria do pôsobnosti práva Únie, patrí do pôsobnosti tohto nariadenia.

Pokiaľ ide o spracúvanie osobných údajov uvedenými príslušnými orgánmi na účely patriace do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia, členské štáty by mali mať možnosť ponechať v platnosti alebo zaviesť podrobnejšie ustanovenia s cieľom prispôsobiť uplatňovanie pravidiel stanovených v tomto nariadení. V takýchto ustanoveniach sa môžu podrobnejšie stanoviť osobitné požiadavky na spracúvanie osobných údajov uvedenými príslušnými orgánmi na uvedené iné účely, pričom sa v nich zohľadní ústavná, organizačná a administratívna štruktúra príslušného členského štátu. Keď spracúvanie osobných údajov súkromnoprávnymi subjektmi patrí do rozsahu a pôsobnosti tohto nariadenia, mala by sa týmto nariadením členským štátom poskytnúť možnosť, aby za špecifických podmienok právnymi predpismi obmedzili určité povinnosti a práva, keď takéto obmedzenie predstavuje potrebné a primerané opatrenie v demokratickej spoločnosti na ochranu konkrétnych dôležitých záujmov vrátane verejnej bezpečnosti a predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných

sankcií, vrátane ochrany pred ohrozením verejnej bezpečnosti a predchádzania takémuto ohrozeniu. Je to relevantné napríklad v rámci boja proti praniu špinavých peňazí alebo činností forenzných laboratórií."

Na základe tejto výnimky spod pôsobnosti GDPR je teda podľa nášho názoru možné napríklad účinne odmietnuť výkon práva dotknutej osoby, ktorý by mohol zmariť vykonávanie povinnej starostlivosti voči klientovi na úseku ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti (napr. dotknutej osobe sa v prípade oznámenia neobvyklej obchodnej operácie neposkytnú žiadne informácie o poskytnutí jej osobných údajov Finančnej spravodajskej jednotke Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru ani v prípade, že uplatní svoje právo podľa článku 15 GDPR. V tomto prípade bude mať prevahu § 18 zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý ustanovuje povinnosť mlčanlivosti o ohlásenej neobvyklej obchodnej operácii). Tento výklad je zároveň v úplnom súlade aj s ustanovením článku 23 GDPR, ktoré umožňuje obmedziť výkon určených práv dotknutej osoby, ak takéto obmedzenie rešpektuje podstatu základných práv a slobôd a je nevyhnutným a primeraným opatrením v demokratickej spoločnosti s cieľom zaistiť okrem iného aj predchádzanie trestným činom, ich vyšetrovanie, odhaľovanie alebo stíhanie.

6 Možnosť obmedziť právne účinky GDPR na súdy a iné justičné orgány na národnej úrovni

V členských štátoch EÚ je nezávislosť súdnej moci pozorne chránenou súčasťou demokratického usporiadania spoločnosti, a preto je potrebné poukázať na skutočnosť, že GDPR na viacerých miestach vylučuje alebo vytvára priestor pre národnú legislatívu členského štátu pre vylúčenie aplikácie viacerých ustanovení GDPR na spracúvanie osobných údajov vykonávané súdmi pri výkone súdnictva.

Úvodné ustanovenie č. 20 GDPR na margo vyššie uvedeného uvádza: „Hoci sa toto nariadenie okrem iného vzťahuje aj na činnosti súdov a iných justičných orgánov, mohli by sa v práve Únie alebo v práve členského štátu spresniť spracovateľské operácie a spracovateľské postupy týkajúce sa spracúvania osobných údajov zo strany súdov a iných justičných orgánov. Právomoc dozorných orgánov by sa nemala vzťahovať na spracúvanie osobných údajov súdmi pri výkone ich súdnej právomoci, aby sa zaručila nezávislosť súdnictva pri výkone jeho justičných úloh vrátane prijímania rozhodnutí. Dozor nad takýmito spracovateľskými operáciami by sa mal môcť zveriť osobitným orgánom v rámci systému súdnictva členského štátu, ktoré by mali predovšetkým zabezpečiť dodržiavanie pravidiel stanovených v tomto nariadení, zvyšovať povedomie sudcov o ich povinnostiach v zmysle tohto nariadenia a vybavovať sťažnosti súvisiace s takýmito operáciami spracúvania údajov."

Na základe tohto prístupu je možné obmedziť výkon určitých práv dotknutej osoby priznaných GDPR (napr. Článok 12 až 22 GDPR), či obmedziť aplikáciu základných zásad spracúvania osobných údajov (článok 5 GDPR) alebo povinnosť oznamovať dotknutej osobe porušenie jej ochrany osobných údajov (článok 34 GDPR) legislatívnym opatrením spĺňajúcim obsahové náležitosti vyžadované v článku 23 ods. 2 GDPR na národnej alebo na úrovni EÚ, ak takéto obmedzenie rešpektuje podstatu základných práv a slobôd a je nevyhnutným a primeraným opatrením v demokratickej spoločnosti s cieľom zaistiť ochranu nezávislosti súdnictva a súdnych konaní.

Súdy tiež majú úľavy pokiaľ ide o aplikáciu povinnosti kreovať zodpovednú osobu, ktorá zasahuje všetky ostatné orgány verejnej moci podľa článku 37 ods. 1 písm. a) GDPR a nemali by byť kontrolované priamo dozorným orgánom vo vzťahu k spracúvaniu osobných údajov vykonávanému pri výkone súdnej právomoci. Faktická nemožnosť ingerencie DPA do kontrolovania spracúvania osobných údajov, ktoré sú súčasťou súdnych spisov je zmiernená v článku 58 ods. 5 GDPR, ktoré stanovuje, že: „Každý členský štát prostredníctvom právnych predpisov stanoví, že jeho dozorný orgán má právomoc upozorniť justičné orgány na porušenie tohto nariadenia

a prípadne začať súdne konanie alebo sa na ňom inak zúčastniť s cieľom presadiť dodržiavanie ustanovení tohto nariadenia."

Na základe vyššie uvedeného je možné sa domnievať, že na Slovensku budú tiež vykonané legislatívne opatrenia podľa článku 23 ods. 2 GDPR za účelom posilnenia nezávislosti súdnej moci (napr. novelizáciou zákona o súdoch).

Pozitívna pôsobnosť

Pozitívna pôsobnosť GDPR je do značnej miery totožná so základnou pozitívnou vecnou pôsobnosťou GDPR, ktorá je vyjadrená v článku 2 ods. 1 GDPR, ktoré stanovuje, že právna úprava sa vzťahuje „na spracúvanie osobných údajov vykonávané úplne alebo čiastočne automatizovanými prostriedkami a na spracúvanie inými než automatizovanými prostriedkami v prípade osobných údajov, ktoré tvoria súčasť informačného systému alebo sú určené na to, aby tvorili súčasť informačného systému." Pojem informačný systém je legálne definovaný ako „akýkoľvek usporiadaný súbor osobných údajov, ktoré sú prístupné podľa určitých kritérií, bez ohľadu na to, či ide o systém centralizovaný, decentralizovaný alebo distribuovaný na funkčnom alebo geografickom základe."

Uvedené je možné interpretovať tak, že GDPR sa vzťahuje na akékoľvek spracúvanie osobných údajov, ktoré sa realizuje v dôsledku prevádzkovateľom autonómne vymedzeného účelu spracúvania osobných údajov (napr. rozhodnutie o zriadení e-shopu) alebo prevádzkovateľovi direktívne ustanovenému účelu spracúvania osobných údajov v dôsledku aplikácie zákonnej povinnosti (napr. povinnosť prihlásiť zamestnanca do príslušného registra Sociálnej poisťovne), a to bez ohľadu na to, či sa pri spracúvaní využívajú iba technológie (napr. smart aplikácia), kombinácie technológie a ľudského faktora (napr. vyplnenie excelovskej tabuľky) alebo len ľudského faktora (napr. zber vyplnených papierových prihlášok detí do školy v prírode zo strany triednej učiteľky).

Vyššie uvedený výklad potvrdzuje aj úvodné ustanovenie 15 GDPR podľa, ktorého: „.Ochrana fyzických osôb by sa mala vzťahovať na spracúvanie osobných údajov automatizovanými prostriedkami, ako aj na manuálne spracúvanie, ak sú osobné údaje uložené v informačnom systéme alebo do neho majú byť uložené. Súbory alebo zbierky súborov, ako aj ich titulné strany, ktoré nie sú štruktúrované podľa špecifických kritérií, by nemali patriť do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia."

Sme toho názoru, že je škoda, že v negatívnom vymedzení pôsobnosti GDPR ustanovenom v článku 2 ods. 2 GDPR (pozri nižšie) nezostala explicitná právna úprava, ktorá by vylučovala pôsobnosť regulácie na prípady, keď dochádza k náhodnému spracúvania osobných údajov bez toho, aby bol vopred vymedzený účel ich spracovania a bez zámeru ich ďalšieho systematického spracovania v usporiadanom systéme podľa určených kritérií a GDPR sa spolieha v tomto smere iba na úvodné ustanovenie 15 GDPR, ktoré nie je tak spoľahlivo jasné ako je napr. súčasné ustanovenie § 3 ods. 2 písm. b) Zákona o ochrane osobných údajov.

GDPR sa rovnako vzťahuje na akékoľvek spracúvanie osobných údajov, ktoré prebieha medzi hmotnoprávne definovanými a odlíšenými subjektmi, s ktorými prevádzkovateľ môže vykonávať jednotlivé spracovateľské operácie s osobnými údajmi. Primárne a v najväčšej možnej miere je touto pozitívnou pôsobnosťou GDPR zasiahnutý prevádzkovateľ a sprostredkovateľ ako obchodný partner prevádzkovateľa, ale ide aj o spracúvanie osobných údajov vykonávané od sprostredkovateľa k subdodávateľom, či od prevádzkovateľa a/alebo sprostredkovateľa k tretím stranám alebo príjemcom osobných údajov.

Vecná pôsobnosť

Ako sme už uviedli vecná pôsobnosť GDPR sa do značnej miery prelína s pozitívnou pôsobnosťou a zároveň i negatívnou pôsobnosťou. Jednoducho

povedané vecná pôsobnosť GDPR sa týka akéhokoľvek spôsobu spracúvania osobných údajov v informačnom systéme (primárne) prevádzkovateľom a/alebo sprostredkovateľom a netýka sa okruhov spracúvania osobných údajov, ktoré sú vymedzené v článku 2 ods. 2 GDPR.

Podstatou vecnej pôsobnosti GDPR je, že sa vzťahuje na spracúvanie osobných údajov. Pojem „osobné údaje" je legálne definovaný v článku 4 bod 1 GDPR a pojem „spracúvanie" je legálne definovaný v článku 4 bod 2 GDPR. V tejto súvislosti je vhodné poznamenať, že GDPR spresňuje koncept osobných údajov tak, že za osobné údaje budú už považované aj rôzne online identifikátory osôb (napríklad IP adresa, cookies) a iné elektronické identifikátory (napríklad RFID technológie, či tzv. prevádzkovo-lokalizačné údaje), ale aj tzv. pseudonymizované údaje legálne definované v článku 4 bod 5 GDPR a bližšie vysvetlené v úvodnom ustanovení č. 26 GDPR. Samozrejme stále, rovnako ako v minulosti, bude potrebné aby údaj alebo skupina spracúvaných dát bola spôsobilá v konkrétnom prípade identifikovať priamo alebo nepriamo dotknutú osobu. Ak pôjde o dáta, ktoré budú právne kvalifikované ako osobné údaje a subjekt s nimi bude vykonávať akékoľvek spracovateľské operácie (napr. získavanie, zaznamenávanie, prehliadanie, štruktúrovanie, usporadúvanie, využívanie, šírenie, poskytovanie, zverejňovanie a iné) bude založená vecná pôsobnosť GDPR.

Okrem toho je potrebné zobrať na zreteľ, že spracúvanie osobných údajov orgánmi a inštitúciami EÚ sa spravuje vlastným právnym režimom odlišným od GDPR (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 45/2001 z 18. decembra 2000 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov inštitúciami a orgánmi spoločenstva a o voľnom pohybe takýchto údajov), ako aj spracúvanie osobných údajov orgánmi činnými v trestnom konaní a súdmi v trestnom konaní (Policajná smernica o ochrane údajov).

Rovnako aj spracúvanie osobných údajov vykonávané poskytovateľmi služieb informačnej spoločnosti (napr. rôzni poskytovatelia online služieb od prevádzkovateľov sociálnych sietí, cez inzertné portály, tzv. zoznamky, online sprostredkovanie úveru, dátové úložiská až po e-shopy) môže byť bez ohľadu na GDPR dotknuté právnou úpravou transponovanou do národných právnych poriadkov členských štátov - u nás konkrétne ustanovením § 6 zákona č. 22/2004 Z. z. zákona o elektronickom obchode a o zmene a doplnení zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 284/2002 Z. z. (ďalej len ako „Zákon o elektronickom obchode") v dôsledku právnej úpravy článkov 12 až 15 smernice 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (smernica o elektronickom obchode).

Táto právna úprava upravujúca zodpovednosť pri poskytovaní týchto služieb napríklad vyžaduje, aby nedochádzalo zo strany poskytovateľov služieb informačnej spoločnosti k celoplošnému a všeobecnému monitorovaniu spracúvaných dát z hľadiska identifikácie protizákonnej činnosti, príp. aby za splnenia stanovených podmienok nezodpovedali za automatické, dočasné a prechodné uloženie informácii v pamäti (tzv. caching), či za uloženie informácii na hostiteľskom počítači. Avšak všeobecná úprava GDPR sa na spracúvanie osobných údajov poskytovateľmi služieb informačnej spoločnosti určite v plnej miere vzťahuje, iba je potrebné zohľadniť a uprednostniť osobitnú právnu úpravu v parciálnych záležitostiach (napr. poskytovateľ služieb informačnej spoločnosti nezodpovedá za sprístupnenie dát iným príjemcom služieb, ak splní všetky podmienky podľa § 6 ods. 3 písm. a) až e) Zákona o elektronickom obchode, hoci podľa GDPR by mohol byť zodpovedný za neoprávnené sprístupnenie osobných údajov, avšak uprednostní sa špeciálna úprava).

Osobná pôsobnosť

GDPR sa primárne vzťahuje na subjekty, ktoré spracúvajú osobné údaje ako prevádzkovatelia (vrátane tzv. spoločných prevádzkovateľov v zmysle článku 26 GDPR) a sprostredkovatelia (vrátane ich sprostredkovateľov, resp. tzv.

subdodávateľov zapojených do procesu spracúvania osobných údajov zo strany sprostredkovateľa so súhlasom prevádzkovateľa).

Regulácia však tiež zasahuje aj zástupcov prevádzkovateľov alebo sprostredkovateľov, ktorí nie sú usadení v Európskej únii (článok 27 GDPR), i.e. nepriamo aj subjekty, ktoré spracúvajú osobné údaje občanov EÚ bez toho, aby boli usídlené v niektorom členskom štáte. Osobná pôsobnosť GDPR zasahuje aj ďalšie osoby, ktoré spracúvajú osobné údaje na základe poverenia od prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa podľa článku 29 GDPR (napr. súčasné oprávnené osoby v zmysle národného zákona o ochrane osobných údajov).

Samozrejme osobná pôsobnosť GDPR sa vzťahu aj na dotknuté osoby, ktorých osobné údaje sú spracúvané vyššie uvedenými subjektmi a ktoré majú vždy primárne postavenie fyzickej osoby – jednotlivca a nie napríklad fyzickej osoby podnikateľa. To však platí iba pokiaľ ide o identifikačné údaje fyzickej osoby – podnikateľa používané v bežnom obchodnom styku, ktoré sú bežne zverejnené v súlade so zákonom v príslušných registroch (napr. živnostenský register) a nie ďalšie identifikátory, ktoré by už mohli mať súkromnú povahu a bolo by ich potrebné považovať vo vzťahu k fyzickej osobe – podnikateľovi za osobné údaje, a teda aj takýto subjekt by sa ako dotknutá osoba stala subjektom osobnej pôsobnosti GDPR. Pojem dotknutá osoba paradoxne nie je v GDPR legálne definovaný, hoci v našom národnom zákone o ochrane osobných údajov je dotknutá osoba legálne definovaná ako „každá fyzická osoba, ktorej sa osobné údaje týkajú."

Bližšie vysvetlenie toho ako vymedziť dotknutú osobu na účely GDPR poskytuje úvodné ustanovenia č. 26 GDPR nasledovne: „Zásady ochrany údajov by sa mali vzťahovať na všetky informácie týkajúce sa identifikovanej alebo identifikovateľnej fyzickej osoby. Osobné údaje, ktoré boli pseudonymizované a ktoré by sa mohli použitím dodatočných informácií priradiť fyzickej osobe, by sa mali považovať za informácie o identifikovateľnej fyzickej osobe. Na určenie toho, či je fyzická osoba identifikovateľná, by sa mali brať do úvahy všetky prostriedky, pri ktorých existuje primeraná pravdepodobnosť, že ich prevádzkovateľ alebo akákoľvek iná osoba využije, napríklad osobitným výberom, na priamu alebo nepriamu identifikáciu fyzickej osoby. Na zistenie toho, či je primerane pravdepodobné, že sa prostriedky použijú na identifikáciu fyzickej osoby, by sa mali zohľadniť všetky objektívne faktory, ako sú náklady a čas potrebný na identifikáciu so zreteľom na technológiu dostupnú v čase spracúvania, ako aj na technologický vývoj. Zásady ochrany údajov by sa preto nemali uplatňovať na anonymné informácie, konkrétne na informácie, ktoré sa nevzťahujú na identifikovanú alebo identifikovateľnú fyzickú osobu, ani na osobné údaje, ktoré sa stali anonymnými takým spôsobom, že dotknutá osoba nie je alebo už nie je identifikovateľná. Toto nariadenie sa preto netýka spracúvania takýchto anonymných informácií vrátane spracúvania na štatistické účely alebo účely výskumu."

V súvislosti s osobnou pôsobnosťou GDPR je tiež nevyhnutné uviesť, že právna úprava obsiahnutá v GDPR by sa nemala v zmysle úvodného ustanovenia č. 27 uplatňovať na osobné údaje zosnulých osôb, pričom však členské štáty môžu stanoviť pravidlá týkajúce sa spracúvania osobných údajov zosnulých osôb.

Naša aktuálna národná právna úprava v Zákone o ochrane osobných údajov obsahuje iba stručnú zmienku o tom, že keď dotknutá osoba nežije, tak súhlas so spracúvaním osobných údajov môže poskytnúť jej blízka osoba, pričom takýto súhlas nie je platný ak čo i len jedna blízka osoba vyjadrila nesúhlas. Táto dispozícia so súhlasom zomrel dotknutej osoby de facto nadväzuje na tzv. postmortálnu ochranu osobnosti upravenú v § 15 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník"), ktorá priznáva právo uplatňovať právo na ochranu osobnosti zomrelej dotknutej osoby jej manželovi a deťom a ak ich niet, jeho rodičom.

Aj bez existencie konkrétnej zákonnej úpravy by však každý prevádzkovateľ mal postupovať korektne a so zvýšenou citlivosťou ku každej žiadosti blízkych osôb dotknutej osoby, ktoré sa týkajú spracúvania osobných údajov zosnulej osoby s cieľom vyhovieť ich požiadavkám za predpokladu vierohodného preukázania ich postavenia k zosnulej dotknutej osobe.

Napr. najznámejšia sociálna sieť vytvorila v rámci svojich interných pravidiel postupy a upravila procesy na to, aby v prípade úmrtia užívateľa mohli jeho

najbližší rodinní príslušníci alebo vykonávateľ závetu zrušiť účet na sociálnej sieti. V Slovenskej republike Občiansky zákonník v platnom znení nepozná právny inštitút „vykonávateľ závetu“, avšak legislatívny zámer k už dlhoročne prebiehajúcej rekodifikácii občianskeho práva hmotného ustanovuje, „že vykonávateľom závetu má byť osoba, ktorá, ak túto funkciu prijme, bude dbať, aby poručiteľov závet bol naplnený, resp. starať sa o to, aby bol dôsledne a riadne splnený. Povinnosti vyplývajúce z tejto funkcie majú byť ponechané na vôľu poručiteľa v závete. Ak povinnosti nebudú ustanovené, v zmysle legislatívneho zámeru bude jeho všeobecnou úlohou už spomínaná starostlivosť o riadne naplnenie poslednej vôle poručiteľa, pričom má sa zároveň usilovať o odstránenie prípadných nezhôd medzi dedičmi. Zmyslom tohto inštitútu je v duchu európskych kultúrnych tradícií dať väčšiu úctu prejavu poslednej vôle poručiteľa práve tým spôsobom, že sa mu umožní určiť osobu, ktorej dôveruje a ktorá po jeho smrti dohliadne na náležité splnenie jeho závetu.“[1]

Prevádzkovateľ sociálnej siete môže v rámci posudzovania žiadosti o zrušenie profilu zomrelej dotknutej osoby požiadať žiadateľa, resp. blízku osobu zosnulej dotknutej osoby o viaceré dokumenty preukazujúce vzťah k zosnulej dotknutej osobe. Požiadať o zrušenie profilu na sociálnej sieti, tak môže byť efektívne iba ak žiadateľ preukáže napr. úmrtný list, príp. doklad preukazujúci, že ste zákonným zástupcom zosnulej dotknutej osoby, čo je spojené aj s potrebou zabezpečenia úradného prekladu (spravidla do anglického jazyka), alternatívne sa vyžadujú aj iné dokumenty (napr. splnomocnenie, alebo závet zosnulého alebo rodný list a nejaké menej formálne potvrdenie úmrtia – napr. úmrtné oznámenie, nekrológ zverejnený v novinách apod.). Celý proces prebieha v rámci užívateľského rozhrania sociálnej siete prostredníctvom vyplnenia registračného formuláru a je možné ho vykonať aj bez toho, aby žiadateľ bol registrovaným užívateľom sociálnej siete.

Časová pôsobnosť

GDPR sa v plnej miere začne v praxi uplatňovať a dozornými orgánmi kontrolovať až od 25. mája 2018, a to bez ohľadu na to, či bude na národnej úrovni prijatý zákon o ochrane osobných údajov, ktorý bude recipovať GDPR s doplnením vlastnej právnej úpravy, ktorá však musí byť konzistentná s GDPR alebo takýto národný zákon prijatý na národnej úrovni členského štátu nebude.

GDPR je účinné už od 25. mája 2016 po uplynutí dvadsiateho dňa po publikácii v Úradnom vestníku EÚ. Časová pôsobnosť je teda upravená veľmi jednoducho – neexistuje tu viacero prechodných ustanovení na splnenie jednotlivých povinností ustanovených GDPR. Zodpovedným subjektom plynie aktuálne 2 ročné prechodné ustanovenie určené na celkovú konverziu svojich podmienok spracúvania osobných údajov na novú reguláciu. Po uplynutí 25. mája 2016 sa bude v celej EÚ vynucovať už len dodržiavanie GDPR, s tým, že pochopiteľne právne konania začaté pred 25. májom 2016 sa dokončia v právnom režime pôvodných národných zákonov na ochranu osobných údajov.

Územná pôsobnosť

Územná pôsobnosť GDPR je predmetnom právnej úpravy ustanovení článku 3 ods. 1 až 3 GDPR a bližšie je tiež vysvetlená v úvodných ustanoveniach č. 23 až č. 25 GDPR.

GDPR sa usiluje, v porovnaní so smernicou 95/46/ES, ktorú nahrádza, rozšíriť pôsobnosť právnych predpisov EÚ o ochrane údajov aj tým, že sa stane irelevantné umiestnenie prostriedkov spracúvania osobných údajov, ktoré bolo podstatné doteraz a presadia sa určité exteritoriálne prvky s cieľom zasiahnuť reguláciou GDPR aj také podniky v postavení prevádzkovateľov

[1] *„Pripravované“ inštitúty dedičského práva a ich možný vplyv na konanie o dedičstve [online] [citované 16.02.2017] dostupné na: http://www.projustice.sk/obcianske-pravo/pripravovane-instituty-dedicskeho-prava-a-ich-mozny-vplyv-na-konanie-o-dedicstve*

a sprostredkovateľov, ktoré síce nemajú sídlo v žiadnom členskom štáte EÚ, ale aj napriek tomu spracúvajú osobné údaje občanov únie.

V prvom rade GDPR samozrejme platí pre prevádzkovateľov a sprostredkovateľov usadených na území všetkých členských štátov Európskej únie (EÚ) a so sídlom v Európskom hospodárskom priestore (EHP) – i.e. vrátane Islandu, Nórska a Lichtenštajnska. V tomto smere je zaujímavé zobrať do úvahy BREXIT, ktorý fakticky ovplyvní súčasné postavenie Spojeného kráľovstva. Podľa dostupných informácii je možné sa domnievať, že aj napriek BREXITU bude Spojené kráľovstvo dodržiavať GDPR, keďže v procese jeho prijímania sa zohľadnilo veľa pozícii britskej delegácie a technicko-spoločenský vývoj si vyžaduje akútne novú reguláciu tejto oblasti. Postavenie Spojeného kráľovstva je aktuálne aj z hľadiska ochrany osobných údajov predmetom politických diskusií. Ako najpravdepodobnejšia alternatíva sa nám javí, že Spojené kráľovstvo implementuje GDPR a Európska komisia ho na čas po BREXITE určí rozhodnutím vydaným v súlade s článkom 45 GDPR za krajinu zabezpečujúcu primeranú úroveň ochrany osobných údajov, čo zabezpečí kontinuitu vo voľnom toku osobných údajov medzi Spojeným kráľovstvom a ostatnými členskými štátmi EÚ.

GDPR sa uplatňuje na prevádzkovateľov a sprostredkovateľov usídlených v EÚ / EHP bez ohľadu na to, či sa spracúvanie fakticky vykonáva na území EÚ / EHP, čím sa stáva irelevantným umiestnenie prostriedkov spracúvania osobných údajov (napr. cloudová infraštruktúra rozmiestnená v dátových centrách na rôznych kontinentoch sveta), ale určujúci bude právny domicil organizácie v spojitosti s právnym určením toho, či ide pri spracúvaní osobných údajov touto organizáciou o aktivity prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa.

Vzhľadom na to, že na vnútornom trhu EÚ je bežné, že dochádza v rámci korporačných štruktúr rôznych obchodných spoločností k takým obchodným aktivitám, ktoré sprevádza spracúvanie osobných údajov s cezhraničným prvkom vo viacerých členských štátoch je na mieste sa zamyslieť ako takéto prípady riešiť. GDPR pre tieto prípady ustanovila princíp tzv. jediného kontaktného miesta (one-stop-shop), ktorý je normatívne vyjadrený v článku 60 GDPR (Spolupráca medzi vedúcim dozorným orgánom a inými dotknutými orgánmi), ktorý si vysvetlíme bližšie v nasledujúcich častiach nášho seriálu. V stručnosti je možné uviesť, že princípom one-stop-shop mechanizmu je určenie vedúceho dozorného orgánu podľa miesta hlavnej prevádzkarne (main establishment) prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa so spracovateľskými aktivitami vo viacerých členských štátoch, čo je v podstate krajina, v ktorej má korporácia hlavné ústredie (tzv. HQ – Headquarters). Tento vedúci dozorný orgán je potom príslušný pre všetky záležitosti spojené s GDPR a ochranou osobných údajov vo vzťahu k spracúvaniu osobných údajov, ktoré je realizované prostredníctvom spriaznených prevádzkarní korporácie vo viacerých členských štátoch.

GDPR sa bude teda vzťahovať na spoločnosti, ktoré majú „prevádzkarne“ v EÚ, kde sú osobné údaje spracúvané „v rámci činností“ takej prevádzkarne. Ak sú predmetné podmienky splnené, GDPR platí bez ohľadu na to, či vlastné spracovanie dát prebieha v rámci geografickej teritoriality členských štátov EÚ, alebo nie.

Pojmom „prevádzkareň“ sa zaoberal Súdny dvor EÚ v roku 2015 v kauze Weltimmo v NAIH (C-230/14), v ktorej išlo o riešenie príslušnosti maďarského dozorného orgánu na ochranu osobných údajov na slovenskú obchodnú spoločnosť. Súvisiaci rozsudok potvrdil, že prevádzkareň je „široký“ a „flexibilný“ pojem, ktorý by nemal závisieť od právnej formy. Spoločnosť môže mať „prevádzkareň“ na mieste, kde vykonáva akúkoľvek skutočnú a efektívnu činnosť, vrátane minimálnej činnosti - prostredníctvom „stáleho zastúpenia“ v EÚ. Dostačujúca môže byť prítomnosť jedného zástupcu. V danej kauze, spoločnosť Weltimmo bola považovaná za spoločnosť usadenú v Maďarsku, hoci išlo o slovenskú spoločnosť s ručením obmedzeným:

- v dôsledku používania webovej stránky v maďarčine, ktorou inzerovala maďarské nehnuteľnosti,
- použitia miestneho zástupcu, ktorý bol zodpovedný za miestne vymáhanie pohľadávok a správal sa ako právny zástupca v správnych a súdnych konaniach v Maďarsku,

- použitia maďarskej poštovej adresy a bankového účtu na obchodné účely.

Vykonávanie aktivít spojených so spracúvaním osobných údajov v rámci činnosti prevádzky prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa usadeného v akomkoľvek členskom štáte EÚ/EHP bude podliehať pod právny režim GDPR. Z hľadiska územnej pôsobnosti sa bude navyše riešiť, či bude príslušný iba jeden národný dozorný orgán miestne príslušný podľa faktického umiestnenia prevádzky spôsobujúcej spracúvanie osobných údajov alebo bude v prípade potreby aplikácie one-stop-shop princípu príslušný vedúci dozorný orgán miestne príslušný podľa miesta hlavnej prevádzkarne, ktorý bude spolupracovať s dotknutými národnými dozornými orgánmi určenými podľa miesta prevádzok zapojených do vykonávania spracovateľských operácii s osobnými údajmi.

GDPR trend stanovený Súdnym dvorom EÚ vo veci Weltimmo v NAIH (C-230/14) potvrdzuje znením úvodného ustanovenia č. 20, v ktorom sa uvádza: „Prevádzkareň znamená efektívny a skutočný výkon činnosti prostredníctvom stálych dojednaní. Právna forma takýchto dojednaní, či už ide o pobočku alebo dcérsku spoločnosť s právnou subjektivitou, nie je v tomto prípade určujúcim faktorom."

Rozhodujúcim novým momentom prítomným v GDPR je explicitné rozšírenie územnej pôsobnosti tohto právneho aktu, ktorý odráža jednak politické ambície Európskej komisie exteritoriálne ochraňovať vnútorný trh a jednak to ukazuje trend rastúceho vplyvu Súdneho dvora EÚ a dozorných orgánov v oblasti ochrany osobných údajov, ktoré budú mať uplatňovať EÚ reguláciu ochrany osobných údajov (GDPR) aj voči takým spoločnostiam, ktoré v minulosti nespadali do ich pôsobnosti.

Spoločnosti zriadené mimo EÚ budú podľa článku 3 ods. 2 podliehať GDPR, pokiaľ spracúvajú osobné údaje o dotknutých osobách v EÚ v súvislosti s:

- ponukou tovarov alebo služieb (nie je nutná platba); alebo
- sledovaním ich správania v rámci EÚ.

Čo sa týka ponuky tovaru a služieb (ale nie monitorovania), iba sprístupnenie webových stránok v rámci Európskej únie nie je dostačujúce. Musí byť zrejmé, že spoločnosť svoje aktivity bude smerovať na dotknuté osoby žijúce v EÚ. Kontaktné adresy prístupné z EÚ a používanie jazyka používaného v krajine prevádzkovateľa tiež nestačia. Avšak schopnosť objednávky v úradnom jazyku dotknutej členskej krajiny EÚ a možnosť platby v príslušnej mene už budú relevantnými faktormi pre určenie exteritoriálnej pôsobnosti GDPR. Bližšie tieto úvahy rozvádza úvodné ustanovenie č. 23 GDPR.

V súvislosti so sledovaním správania dotknutých osôb žijúcich, resp. fyzicky sa nachádzajúcich v EÚ je potrebné zistiť v zmysle úvodného ustanovenia č. 24 GDPR, „či sú fyzické osoby sledované na internete vrátane prípadného následného využitia technologických riešení spracúvania osobných údajov, ktoré spočívajú v profilovaní fyzickej osoby na účely prijatia rozhodnutia týkajúceho sa tejto osoby alebo na účely analýzy či predvídania osobných preferencií, správania a postojov tejto osoby."

Pod sledovaním správania dotknutej osoby sa tak myslí hlavne online tracking a behaviorálna reklama generovaná prevádzkovateľmi internetových vyhľadávačov či prevádzkovateľmi sociálnych sietí. Prostredníctvom tohto ustanovenia GDPR realizuje svoju ambíciu zasiahnuť a donútiť rešpektovať svoju právnu úpravu aj tých najväčších gigantov digitálnej ekonomiky, ktorí najviac profitujú so spracúvania osobných údajov a ktorí sú prevažne usídlení v USA.

Právo členského štátu EÚ, resp. GDPR sa bude môcť tiež v niektorých prípadoch uplatňovať exteritoriálne aj na základe medzinárodného práva verejného, konkrétne ide o prípady diplomatických misií, zahraničné zastupiteľstvá štátov, či konzulárne úrady (úvodné ustanovenie č. 25 GDPR), prípadne aj o spracúvanie osobných údajov realizované v lodiach označených vlajkou členského štátu a pod.

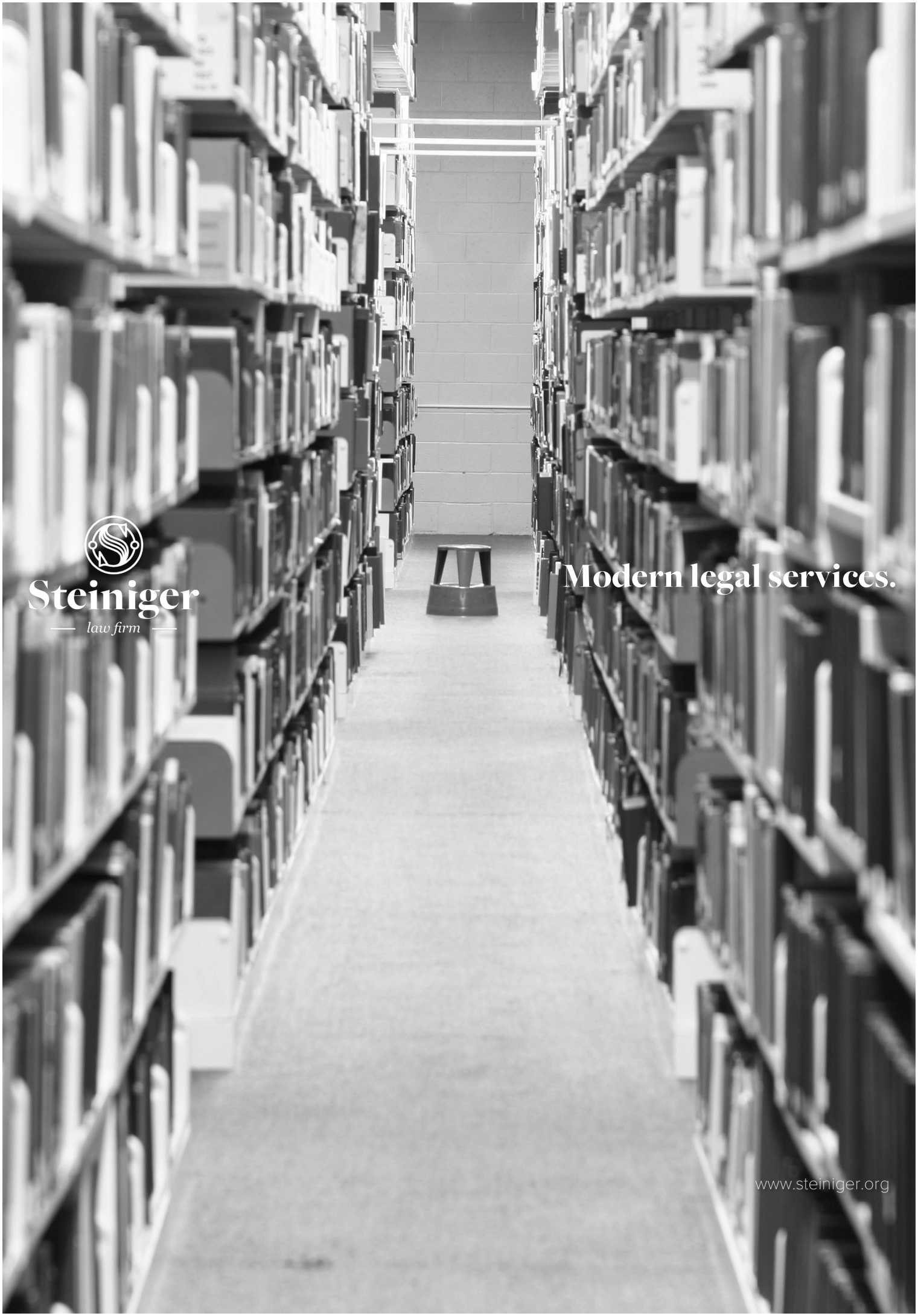
Steiniger
law firm
Modern legal services.
www.steiniger.org